

ПОЛОЖЕННЯ
про порядок захисту дітей від різних
форм насильства та жорстокого поводження
в ліцеї «Просвіта» ЛМР

1. Загальні положення

Дане положення регулює питання організації захисту дітей від різних форм насильства та жорстокого поводження в ліцеї «Просвіта» ЛМР. Положення розроблено на основі:

Законів України «Про освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про охорону дитинства», «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми» від 06.10.2024 № 3792-ІХ, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)».

Постанов Кабінету Міністрів України, зокрема:

✓ від 19.11.2025 № 1513 "Про затвердження Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми" (далі — Порядок реагування).

✓ від 04.06.2025 № 658 «Про затвердження Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми».

✓ від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі».

✓ від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» та від 28.07.2021 № 775.

✓ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 708-р. «Про схвалення Національної стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2028 роках»

✓ Наказів Міністерства освіти та науки України від 02.10.2018 № 1047, від 28.12.2019 № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти»

1.1. Основні терміни:

Безпечне освітнє середовище - сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин.

Насильство – це будь-які навмисні дії одної людини по відношенню до

іншої, які порушують її конституційні права й свободи і наносять їй моральну шкоду, шкоду її фізичному чи психічному здоров'ю.

Домашнє насильство – діяння фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають чи проживали однією сім'єю, але не перебувають чи не перебували у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає або проживала особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, а також погрози вчинення таких діянь.

Види насильства :

➤ економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

➤ психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

➤ сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

➤ фізичне насильство - форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Булінг (цькування) - тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Види булінгу (цькування):

➤ фізичне насильство (тілесні ушкодження, які завдають болю, призводять до порушень психічного та фізичного здоров'я, чи навіть смерті; це штовхання

і смикання; удари, стусани, побиття; знуцання, викручування рук; жбурляння предметів; спроби задушити);

➤ психологічне насильство (тиск на психіку іншої людини, який проявляється у нанесенні словесних образ, погроз, залякуванні, переслідуванні);

➤ економічне (крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей, вимагання грошей);

➤ сексуальне (у випадках булінгу: принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти); кібербулінг (приниження за допомогою мобільних телефонів, Інтернету, інших електронних пристроїв).

2. Вимоги до політики найму та добору працівників закладу освіти з урахуванням політики запобігання насильству.

Заклад освіти під час прийняття на роботу педагогічних, медичних, психологічних працівників та іншого персоналу, який безпосередньо контактує з дітьми, забезпечує дотримання вимог політики захисту дитини від насильства.

2.1 Усі кандидати на роботу в заклад освіти, що передбачає безпосередню взаємодію з дітьми, повинні:

✓ підписати заяву про ознайомлення та зобов'язання дотримуватися політики захисту дітей в закладі освіти;

✓ пройти інструктаж щодо запобігання насильству та жорстокого поводження з дітьми.

✓ пройти опитування з метою виявлення можливої схильності особи до агресії, насильницької поведінки, жорстокого поводження.

2.2 Забороняється до роботи з дітьми допускати осіб, які:

✓ мають непогашену або зняту судимість за вчинення злочинів проти статевої свободи, життя і здоров'я особи, у сфері обігу наркотиків, жорстокого поводження з дітьми, домашнього насильства;

✓ перебувають у реєстрі осіб, які вчинили домашнє насильство або насильство за ознакою статі;

✓ мають підтвержені випадки професійної непридатності чи грубого порушення етики спілкування з дітьми на попередньому місці роботи.

3. Основні завдання щодо захисту від різних форм насильства та жорстокого поводження в закладах освіти:

➤ здійснення аналізу ситуації у закладі освіти (фізичного та емоційно-психологічного середовища);

➤ вироблення офіційної позиції закладу освіти щодо усіх форм насильства та інформування про неї всіх учасників освітнього процесу;

➤ розроблення правил поведінки для всіх учасників освітнього процесу – учнів, батьків, вчителів та інформування про них;

➤ визначення обов'язків та відповідальності учасників освітнього процесу щодо створення та дотримання безпечної поведінки в закладі освіти;

➤ проведення інструктажів всім працівникам закладу освіти.

➤ розгляд усних та письмових повідомлень щодо виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною, що сталися у приміщенні,

на території ліцею або під час заходів поза його межами, протягом однієї доби з дня надходження (п. 5 Порядку реагування).

➤ керівник ліцею зобов'язаний невідкладно, у строк, що не перевищує трьох годин, повідомити про виявлення ознак насильства (у письмовій формі):

✓ Уповноваженому підрозділу органу Національної поліції.

✓ Службі у справах дітей за місцем розташування ліцею.

✓ Батькам або іншим законним представникам дитини (крім випадків, коли вони є кривдниками).

➤ скликати засідання Комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня отримання повідомлення (п. 5 Порядку реагування).

Відповідно до ст.30 Закону України «Про освіту» заклади освіти забезпечують на своїх сайтах (у разі їх відсутності - на сайтах своїх засновників) відкритий доступ до публічної інформації та документів, зокрема:

➤ правила поведінки здобувача освіти в закладі освіти;

➤ план заходів унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми в закладі освіти;

➤ форма первинного повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини;

➤ Програма унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми в ліцеї «Просвіта» ЛМР на 2025/2026 н.р.

➤ контактну інформацію про уповноважену особу, про служби, до яких можна звернутися постраждалим (інформаційний стенд та сайт закладу освіти);

➤ інформацію про проведення виховної роботи та інформаційно-просвітницьких заходів.

Здійснення інформування (на сайтах закладів освіти, шкільних стендах тощо) про цілодобові телефони довіри з питань допомоги жертвам насилля в закладі освіти та сім'ї; Національної гарячої лінії з питань запобігання насильству, Національної дитячої «гарячої лінії», працівника ювенальної превенції територіального органу поліції.

Обов'язкове інформування відповідних органів про випадки, або підозри щодо форм насильства та експлуатації.

Взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання всіх видів насильства відповідно до чинного законодавства

4. Суб'єкти виконання та їх обов'язки:

До реалізації програми унеможливлення насильства в освітньому середовищі залучаються такі суб'єкти:

4.1. Адміністрація закладу освіти:

Обов'язкові заходи: Виконує обов'язки керівника суб'єкта, визначені Порядком реагування (п. 5, п. 23).

Комісія: За погодженням із службою у справах дітей формує склад Комісії з розгляду випадків насильства (не менше 5 осіб), організовує її роботу та оприлюднює інформацію про склад.

Відсторонення: У разі виявлення фактів насильства, вчиненого працівником, забезпечує його відсторонення (п. 27).

4.2. Педагогічні працівники:

Реагування: Здійснюють первинне виявлення ознак насильства та зобов'язані невідкладно (п. 4 Порядку реагування):

- ✓ Вжити заходів для припинення насильства.
- ✓ Надати домедичну допомогу, викликати швидку (за потреби).
- ✓ Невідкладно звернутися до органів Національної поліції та повідомити керівнику.

4.3. Практичний психолог / соціальний педагог

✓ Комісія: Обов'язково входять до складу Комісії (п. 6 Порядку реагування).

✓ Висновки: Готують висновки та рекомендації, що мають значення для об'єктивного розгляду випадку Комісією (п. 13).

4.5. Уповноважена особа (координатор із захисту прав дітей):

• Комісія: Може виконувати функції секретаря або заступника Голови Комісії.

• Координація: Координує діяльність усіх суб'єктів реагування, забезпечує дотримання строків (3 години, 3 дні, 10 днів) та процедур, визначених Порядком реагування.

5. Організаційна структура реалізації політики

Організаційна структура реагування базується на діяльності Комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми (Комісія), яка створюється наказом керівника на постійній основі (п. 6 порядку реагування).

5.1. Комісія з розгляду випадків насильства

Склад: Не менше п'яти осіб. Включає працівників ліцею (педагогічні, практичний психолог, соціальний педагог), а також представників Служби у справах дітей та надавача соціальних послуг (за згодою). Особа, щодо якої надійшло повідомлення, не може входити до складу (п. 6 Порядку).

Конфлікт інтересів: Член Комісії має негайно письмово повідомити про конфлікт інтересів Голові Комісії (п. 6 Порядку).

Строк роботи: Опрацювання повідомлень не має перевищувати 10 робочих днів із дня їх отримання керівником (п. 21 Порядку).

5.2. Функції голови комісії

Головою комісії є керівник ліцею «Просвіта» ЛМР, якщо щодо нього самого не надійшло повідомлення про насильство. Голова Комісії (п. 7 Порядку):

Організовує роботу Комісії.

- ✓ Визначає функціональні обов'язки кожного члена Комісії.
- ✓ Забезпечує дотримання строків та процедур.
- ✓ Визначає порядок денний і перелік питань, що підлягають розгляду.
- ✓ Забезпечує моніторинг ефективності заходів реагування.
- ✓ Доводить до відома заінтересованих осіб та Державної служби у справах дітей рішення Комісії згідно із протоколом засідання та здійснює контроль за його виконанням (п. 20 Порядку).

5.3. Функції заступника голови комісії

✓ Виконує обов'язки голови комісії у разі його відсутності або у разі виявлення конфлікту інтересів голови (п. 7 Порядку).

✓ Має вирішальний голос у разі рівного розподілу голосів під час голосування (за відсутності голови) (п. 17 Порядку).

5.4. Функції Секретаря Комісії

Секретар комісії (п. 8, п. 18 Порядку):

- ✓ Забезпечує підготовку проведення засідань Комісії та матеріалів, що підлягають розгляду.
- ✓ Веде протокол засідань Комісії за встановленою формою.
- ✓ Не пізніше ніж за добу повідомляє членам Комісії та заінтересованим особам про порядок денний, дату, час, місце і форму проведення засідання (п. 16 Порядку).

6. Відповідальність

6.1 Усі працівники закладу освіти, які залучені до реалізації політики захисту дітей, несуть персональну відповідальність за:

- дотримання вимог цього Положення та Порядку реагування, зокрема за строки інформування та скликання Комісії.
- невідкладне (до 3 годин) повідомлення про виявлені ознаки насильства Національній поліції та Службі у справах дітей (п. 5 Порядку реагування).
- своєчасне реагування та недопущення власної поведінки, що може бути розцінена як насильницька.

6.2 Педагогічні працівники несуть відповідальність відповідно до законодавства за:

Умисне приховування інформації або бездіяльність, включаючи невиконання обов'язку невідкладно звернутися до поліції та повідомити керівнику (п. 4 Порядку реагування).

6.3 Адміністрація закладу освіти несе відповідальність за:

Недотримання строків скликання Комісії (3 робочі дні) та інформування відповідних органів (3 години) згідно з Порядком реагування.

7. Прикінцеві положення

7.1. Положення про порядок захисту дітей від різних форм насильства та жорстокого поводження в ліцеї «Просвіта» ЛМР затверджується наказом керівника закладу і є обов'язковим до виконання усіма учасниками освітнього процесу.

7.2. Учасники освітнього процесу мають бути ознайомлені з положенням, включаючи порядок реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, який є невід'ємною частиною цього положення.

7.3. Рішення комісії з розгляду випадків насильства, прийняті в межах повноважень та у визначені порядком реагування строки, є обов'язковими для виконання всіма структурними підрозділами та працівниками ліцею.

7.4. Зміни до цього положення вносяться у зв'язку зі змінами в законодавстві України у сфері захисту прав дитини, включаючи зміни до порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми.